

Za ravnopravne uvjete na tržištu željezničkih usluga

Dana 15. veljače 2010. s GORANOM MATEŠIĆEM, predsjednikom Upravnoga vijeća Agencije za regulaciju tržišta željezničkih usluga, razgovarali smo o svrsi osnivanja Agencije te o njezinim dosadašnjim aktivnostima.

- S kojom svrhom je osnovana Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga, tj. koji su njezini osnovni ciljevi i zadaće?

- Svrha osnivanja Agencije za regulaciju tržišta željezničkih usluga povezana je s konceptom razvoja i unifikacije željezničkoga prometa, a izražena je kroz političke ciljeve, direktive i uredbe Europske unije. Dosljedno tome, domaće zakonodavstvo, prije svega Zakon o željeznici i Zakon o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga, ustanovilo je Agenciju kao neovisno regulatorno tijelo koje mora osigurati ravnopravne uvjete na tržištu željezničkih usluga, punu slobodu pristupa i nediskriminaciju sudionikâ. Agencija kontrolira i nadzire segmente tržišta kao što su izrada izvješća o mreži kao svojevrsnih općih uvjeta za sklapanje ugovora, nametanje pristojbe i nadzor nad kvalitetom pružanja usluga, a sve u cilju osiguranja preglednog i nepristranog obavljanja željezničkoga prometa. U tome smislu, osim što ima nadzorne ovlasti, Agencija predstavlja i žalbeno tijelo koje će odlučivati o žalbama svih sudionikâ na tržištu koji smatraju da su im uskraćena ili povrijeđena prava. Budući da je upravitelj infrastrukture ključna strana koja mora osigurati slobodnu tržišnu utakmicu, to su on, njegova organizacija, njegove ključne djelatnosti i povezanost s drugima predmet interesa Agencije, koja potom u godišnjemu izvješću izvješćuje Sabor RH o stanju na tržištu željezničkih usluga.

Agencija je osnovana kao neovisno državno tijelo, kao regulatorno tijelo kojih u hrvatskoj praksi ima desetak (Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave, Hrvatska narodna banka, HANFA, HAKOM i drugi) i treba ju razlikovati od Vladinih agencija i od agencija ministarstava.

Tržište željezničkih usluga predmet je velikog interesa Europske unije, a unifikacija propisâ i uvjeta poslovanja pretpostavka je za postizanje tržišnog

Goran Matešić

natjecanja u sklopu kojega će doći do snižavanja cijena uz povećanje kvalitete usluga na jedinstvenome europskom tržištu. Treba reći i to da transparentnost poslovanja predstavlja pretpostavku za jednakopravnost te za slobodan pristup tržištu. Direktiva 2001/14 koja je ugrađena u propise koje nadzire Agencija ima samo dva predmeta regulacije, i to pristup na tržište i nametanje pristojbe. Svrha te regulacije jest osigurati slobodan pristup te nediskriminatorne i komercijalne pristojbe.

- Na kojoj pravnoj regulativi se temelji rad Agencije?

- Osnutak, nadležnosti i ovlasti Agencije utvrđeni su Zakonom o željeznici i Zakonom o Agenciji koji je posljedica spomenute direktive Europske unije, koja je posredstvom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju gotovo postala dijelom domaćega zakonodavstva.

No čini se da sam zakon nije u dovoljnoj mjeri obuhvatio nadležnosti, ovlasti i instrumente Agencije i u skoroj budućnosti trebalo bi očekivati cjelovito uređenje te materije, i to na način na koji je to učinjeno i u drugim državama, što je uostalom i zahtjev Europske komisije.

- Koje su osnovne aktivnosti Agencije?

- Agencija je osnovna na temelju zakona koji je donesen 2007. godine, no o prijedlogu Vlade RH za izbor predsjednika i članova Upravnoga vijeća Hrvatski sabor odlučivao je u lipnju 2009. Agencija je izradila financijski plan i statut koji je usvojen na sjednici Vlade RH 30. srpnja 2009. Taj datum označio je službeni početak rada Agencije.

Agencija je djelomice kadrovski popunjena i danas u njoj radi osmero ljudi. Nabavljena je nužna oprema i Agencija je odmah počela s provođenjem projekta kojega je financirala Europska unija u sklopu programa PHARE 2006. Projekt nosi naziv »Restrukturiranje i razvoj hrvatskoga željezničkoga sustava u okviru europskoga zakonodavstva«. Agencija je korisnik dijela toga projekta koji se odnosi na administrativno jačanje kapaciteta. Program obuhvaća radionice, studijska putovanja, izradu analize domaćega zakonodavstva u domeni regulatornoga tijela, analizu izvješća o mreži i drugo. U sklopu sastavljanja izvješća o radu koje se podnosi Hrvatskome saboru, Agencija je počela provoditi ispitne postupke utvrđivanja stanja na tržištu, pri čemu je zatražena dokumentacija o odnosima HŽ Holdinga i povezanih društava, održani su sastanci i zatražena su očitovanja. Nadzirujući neovisnost upravitelja infrastrukture Agencija je u skladu sa zakonskom nadležnošću odlučivala o zakonitosti imenovanja i razrješenja članova uprave upravitelja infrastrukture.

- S kojim institucijama Agencija surađuje te kakav je vaš međusobni odnos?

- Agencija je dužna surađivati s Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja i drugim regulatornim tijelima, a sve u cilju osiguranja ujednačene prakse i uvjeta na tržištu. U ne tako dalekoj budućnosti pojaviti će se spor oko korištenja kapaciteta prijevoza koji će obuhvatiti teritorije više europskih država i tada će biti postavljeno pitanje nadležnosti regulatora pa i način zajedničkog postupanja. Prema tome, uvjet je uniformnost tretmana na spora na tržištu koje je jedinstveno. Agencija je već postala članicom Radnoga tijela regulatornih agencija koje postoji kao savjetodavac Europske komisije pri Direktoriju za promet i energiju, što treba smatrati priznanjem jednakopravnosti institucije. Na bilateralnome planu ostvarena je suradnja s austrijskim regulatornim tijelom *Schiene control*, koje je jedno od uglednijih regulatornih tijela u Europskoj uniji. Surađujemo i sa slovenskim regulatorom te regulatorom SR Njemačke, koji se smatra liderom u Europi. Regulatorne agencije dužne su međusobno razmjenjivati informacije o stanju na tržištu i pomagati jedna drugoj u slučajevima kakvog spora.

Nadnacionalna važnost projekta europske željezničke mreže odražava se i u vrlo specifičnim multilateralnim vezama i u suradnji regulatornih tijela.

- Kome Agencija podnosi godišnje izvješće o radu?

- Agencija kao neovisno državno tijelo, pri čemu je neovisnost pretpostavka objektivne i nepristrane primjene prava, svoje godišnje izvješće podnosi Saboru RH. U tome izvješću ona je dužna izvjestiti Sabor o svim pitanjima koja se tiču njezina rada, poslovanja, organizacije i nadležnosti, pri čemu su ključni analiza i prikaz stanja na tržištu željezničkih usluga, i to u svjetlu otvorenosti i nediskriminatornosti. Iako je dio 2009. Agencija obavljala poslove koji su bili usmjereni na konstituiranje, ona je izvršavala svoju temeljnu dužnost regulatora pa će Sabor RH izvjestiti o zatečenome stanju na tržištu. Očekujem da će tome izvješću biti posvećena posebna pozornost, kako u Saboru RH tako i u Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture, koje donosi regulativu za izvršenje zakona i njegovih ciljeva. Izvješće će zasigurno biti i predmet stroge analize u Direktoriju prometa i energije Europske komisije, ali i DG Proširenja gdje se nadzire provođenje mjerila za pristupanje Hrvatske Europskoj uniji.

B. U.